

Avlularda, bahçelerde, duvarların üzerinde koca kafalı erkek kedilerin gururla, kabadayı kabadayı dolaştığı, her evin çatısında ödünsüz ve son derece onurlu kalabalık karga ailelerinin çığlık çığlığa yaşadığı, kırlangıçların sokaklarda alçaktan uçup havayı kılıç gibi bölerek sinek avladığı ve yuvalarına dönüp yavrularını beslediği, boyunları siyah halkalı gri güvercinlerin yaz öğle sonlarının sıcağını kovmak için topluca ayine çıktıkları, ama sıcağı kovacak yerde zorla öğlen uykusuna yatırılan çocukları uyuttukları, kuşçuların gözlerini kısıp kızlarını pantolonlarının üstünden kaşıyarak gökyüzüne baktığı, baykuşların virane evleri mekân tutup kimsenin göremediklerini o kocaman gözleriyle görüp sadece sustukları, bacalardaki yuvalarında tek ayaklarını dizden büküp bir anıt gibi dikilen leyleklerin kasabaya tepeden baktığı, derelerin tertemiz sularında balıkların cirit attığı, mutlu kurbağaların bestelerini korolarıyla, alkış almayacaklarını bildikleri halde ahaliye sunduğu, olta yemi

olmamak için solucanların toprağın daha derinlerine kaçtığı, ağustosböceklerinin yakınmadığı, şarkı söylemediği, ama yine de susmadığı ikindi sonrası sokaklarda üç bisiklet tekerleğiyle yapılmış arabalarında, “Kaymaaaaak!” diye bağırarak dondurma satıcılarının dolaştığı, ikindi ezanının okunmasını ihtiyarların kahve köşelerinde uyuklayarak beklediği, itfaiye arabasının serinlik olsun diye sokakları yıkadığı ve çocukların fişkırان sularında çığlıklar atarak ıslandığı, işsiz berberlerin berber koltuğuna kaykılıp rüyaya daldığı, bakırcılar çarşısından tokmak seslerinin yükseldiği, dudaklarının arası silme topluiğne olan terzi kalfalarının ceket provası yaparken radyodan “beraber ve solo şarkılar” dinlediği, çocukların boş arsalarda, sokak aralarında coşkuyla oyunlar oynadığı, köpeklerin gelecek ve açlık kaygısı duymadan gölgelerde sere serpe uyuduğu yıllardı.

Aslında hepsi masaldı.

Bir zamanlar böyle yaşandığına inanılmıştı.

1 İLKOKUL BİTERKEN

Sokağın ucunda, dallarını mavi badanalı evin avlu duvarından dışarıya doğru koruyucu bir anne gibi uzatmıştı dut ağacı. Alçak dallarında serçeler cıvıldaşarak oynuyor, arada iri karadutlardan minik parçalar koparıyorlardı. Daha yükseklerdeki ince dallara konmuş kargalar ise tahterevaliye binmiş çocuklar gibi şendi. Eğlenirken bile çok temkinliydiler. Neşeyle salınırken bir yandan da kuşkuyla çevreyi kolluyorlardı.

Ağacın gölgesine serdikleri kilime evcilik oynar gibi oturmuş, on bir, on iki yaşlarında beş kız çocuğu vardı. Nigâr darbuka çalıyor, hep bir ağızdan “Artık okul yok, artık okul yok,” diye kendi uydurdukları bir şarkıyı coşkuyla söylüyorlardı. Hatice de ortalarında, yumruk yaptığı ellerini beline dayamış, gözlerini hafifçe kısımış, havasını bozacak en küçük bir aksilikte parlayacakmış kadar ciddi;

ablalarına, annelerine taş çıkartacak biçimde göbek atıyor, arkadaşlarını daha da coşturmak istercesine bol basma elbisesini havalandırarak poposunu sallıyordu. Öylesine kendilerinden geçmişlerdi ki, hiçbir şey umurlarında değildi. Nigâr'ın dışında öbür üç kızın elleriyle tuttıkları tempo ise gümbürtüye gidiyordu. Baskın olan, darbukanın sesi ve hep bir ağızdan söyledikleri ezgiydi:

“Artık okul yok... Artık okul yok...”

Büyük bir eziyetten kurtulmuşlardı. Çok keyifliydimler. Artık siyah önlük giymeyecek, yaka takmayacak, sabahın erken saatinde kalkmak zorunda kalmayacak, kısacası okula gitmeyeceklerdi. Hamdi Bey, ezberleyemedikleri hesap cetveli için kulaklarını çekmeyecekti. Tahtaya asılmış kocaman Türkiye haritasında Ankara'nın yerini gösteremedikleri için, zil çalana kadar kapı arkasında tek ayakları üzerinde durarak cezalandırılmayacaklardı. Okul bitmişti işte. Diplomalarnı da almışlardı. Bundan daha büyük bir mutluluk olur muydu? Güvercinler bile eşlik ediyordu bu sevinçlerine.

Nigâr, kendinden geçmiş, tüm gücüyle vuruyordu darbukaya. Öbür kızlar el çırpıyor, Hatice ise iyice coşmuş, olduğu yerde dönüp duruyordu.

Sokaktan geçen beyaz takkeli yaşlı adam kızların hizasına gelince durdu. Bu görüntünün hiç hoşuna gitmediği, asık yüzünden belli oluyordu. Bastonuna dayanıp dik dik baktı onlara. Öfkeden başı titriyordu. Kızlar farkında bile değillerdi adamın. Hatice oynarken, “Oh!.. Oh!” demeye başlamıştı. Bastonunun ucunu öfkeyle kaldırım taşına vurdu yaşlı adam. Kızlar duymamışlardı, umurlarında bile değildi.

“Heyy!” diye bağırdı. Başındaki titreme daha da artmıştı. Dehşetle açılmış gözleriyle sanki bir felakete bakıyordu.

Onun sesiyle irkildiler. Ne olduğunu anlayamamışlardı.

“Eşek kadar kızlar olmuşsunuz, utanmıyor musunuz dümbelek çalıp oynamaya?” dedi. Bastonunu kaldırıp gökyüzünü işaret etti. “Ezan okunuyor, ezan! Günah!”

Kızlar susup başlarını öne eğdiler. Ezan okunurken dümbelek çalıp oynamanın günah olduğunu biliyorlardı. Ama müezzinin sesini duymamışlardı. Yaşlı adam bir süre daha onlara baktı. “Ne günlere kaldık!” dercesine başını iki yana salladı. Gördüklerine inanamıyormuş gibiydi. Bir şeyler mırıldanarak yoluna devam etti.

Hatice hâlâ ayaktaydı ve ellerini belinden indirmedi. Kıkırdadı. Adamın arkasından dilini çıkardı. Nigâr, “Yapma!” der gibi Hatice'nin elbisesinin eteğini çekiştirirdi. Ya adam dönüp baksaydı? O bastonu ya kafalarında paralar ya da öfkeyle kapılarını dövüp ilk karşısına çıkana onları şikâyet ederdi.

Omuzunu silkti Hatice.

Sessizce ezanın bitmesini beklediler.

“Hadi çalsana,” dedi Hatice. Olduğu yerde duramıyordu.

“Baksana,” dedi Nigâr, “camiden çıkınca yine buradan geçecek.”

“Geçmez, geçmez... Hadi çal sen.”

“Nerden gidecek peki?”

“Kahveye gider kızım,” dedi Emine. “Benim dedem de öyle yapıyor. Akşam ezanını bekliyor, onu da kılıp öyle geliyor.”

“Deden de bunun gibi aksi mi?”

“Bundan bile beter. İkinci ezanı okununca annem zil çalıp oynuyor.”

“Neden?” dedi Saadet saf saf.

“Neden olacak akıllım! Evden çıkıp gidecek ya, onun için. Yoksa her şeye karışıyor.”

“Hadi yaa,” dedi Hatice, “çalsana!”

Yeniden başladılar.

Arada, ağacın dallarından olgun dutlar kilimin üzerine düşüyordu. O zaman Nigâr darbuka çalmaya, Hatice göbek atmaya, öbürleri de şarkı söyleyip elle tempo tutmaya ara veriyor, serçeler gibi dutlara üşüşüyordu. En olgun, en iri dutu kapmak beceri işiydi. Bu konuda hiçbiri Hatice kadar atik değildi. Her ne kadar gözlerini yumup kendinden geçmişesine oynuyorsa da, bir yandan düşecek dutları kolluyordu. Bu dingin ve sessiz öğle sonrasında, şarkılarına ve darbukanın sesine karşın, kilimin üzerine düşen dutun “pıt” sesini duymamaları mümkün değildi. Okulun bitişini eğlenerek kutluyorlardı, ama akılları dutlardaydı. Bu süre uzarsa, Hatice oynamayı kesiyor, terliğini çıkarıp dallara doğru fırlatıyor; elleriyle başlarını koruyup terliğin düşmesini bekliyor, ardından gülüşerek dutları kapşıyorlardı.

O anda her şeyi unutuyorlardı. Tavukların gıdıklamaları, görev bilinciyle göğsünü kabartıp ortalıkta dolaşan, arada, bir tavuğun üzerine binip tepeleyen horoz, güvercinlerin tekdüze ötüşleri, yalanarak temizlenen bir sokak kedisi, kuşkuyla çevresini gözden geçiren, aslında akli fikri düşen dutlarda olan, yüksekteki ince dallara konmuş kargalar, başlarını kesik kesik hareket ettirip guğurdayan gü-

vercinler bile onların coşkusuna gölge düşüremiyordu. Bütün bu yaygaradan tek etkilenmeyen, derin uykuya dalmış olan sokak köpeğiydi.

Hepsinin parmak uçları ve dudaklarında, kahverenginden siyaha dönüşen lekeler olmuştu dutlar yüzünden. Hatice, özellikle ruj sürer gibi yediğinden dudakları dut karasıydı.

Sonra kaldıkları yerden sürdürüyorlardı şarkılarını:

“Artık okul yok, artık okul yok...”

İsmet durmuş, kızlara bakıyordu.

Sokakta ondan başka kimse yoktu. Biraz ileride, Ziyalar’ın evinin önünde, saçağın daracık gölgesinde sarı bir köpek, ölü gibi yatıyordu.

Sıcak yaz günlerinde bütün köpekler ölü gibiydi. Kediler neden bu duruma düşmüyordu? Düşmezdi, çünkü onlar akıllıydı. Nerede olduklarını kim bilebilirdi. Sarı köpeğin yaşadığını gösteren tek şey, karnının inip inip kalkmasıydı. Gözlerini yumup yiyecek dolu bir âleme uçmuş gibi huzurluydu. Rüyasında kim bilir neler görüyordu? Belki de, Nigâr’ın çaldığı dümbeleğin ritmine uymuş dans ediyordu.

Haziran ayının başıydı ve hava çok sıcaktı.

Annesi, bir kilo tozşeker ve ayçiçeği yağı alması için bakkala yollamıştı İsmet’i. Komşular gelecekmiş. Çok sınırlıydı ve ortalığı birbirine katıyordu. Tam da gelecek zamanı bulmuşlardı. Ev dağınıktı, hazırda ikram edeceği bir şeyi yoktu. Bütün bunların suçlusu kızı Zeynep’miş gibi ona bağırıp çağırmaya başlamıştı. Hiç yardım etmiyordu.